

Akkurat passe ledende

Duften av kake siver ut i gangene på Alderspsykiatrisk avdeling, Blakstad sykehus i Asker. Lukten er en sjefsavgjørelse. Den skal kile neseborene til pasienter og ansatte. Hilsen Elisabeth Tufte Sand, avdelingssjef.

TEKST:

Liv Jørgensen

FOTO:

Anniken C. Mohr

PUBLISERT 1. mai 2006

KREATIV: Elisabeth Tufte Sand har egne malerier på veggene på et ellers nøkternt kontor.

Det er lett å gå forbi kontoret til Tufte Sand (48) i den romslige korridoren på tidligere Bondi sykehjem. Ikke står det «sjef» på døren, og ikke troner hun lett synlig bak et autoritetsskapende skrivebord. Sant nok kan Elisabeth skilte med egen dusj, men ellers har hun avgitt de største kontorene til folk hun mener trenger dem bedre. Til gjengjeld har hun utsyn mot naturen, samt egne malerier på veggene.

– Jeg er veldig fornøyd med å være leder. Ikke direktør, men passe ledende – det er ok. Da jeg kom hit for over ni år siden, var jeg hundre prosent innstilt på å bare jobbe med pasienter. Men så er det sånn at jeg liker å klatre opp til en høyere gren av treet. Da får

du utsyn og oversikt. Jeg synes det er frustrerende og uoversiktlig å ikke ha det utsynet. Å klatre et stykke opp er bra, fordi jeg liker å se sammenhenger, liker å ha et forhold til budsjett, se hvor vi er på vei, jobbe med forbedringer. Og jeg liker å jobbe sammen med folk, utvikle fellesskap – ikke være den derre ensomme lederen og så blåser det kaldt på toppene.

Da Tufte Sand kom til Blakstad, var hun for så vidt vant med å ha utsyn etter mange år i Norsk Hydro, der hun som spesialist i arbeidspsykologi jobbet i mange år med mildt sagt varierte oppgaver – fra selskapets farmasøytiske satsing, industrigasser, lederutvikling og omstilling til oppdrag med oljevirkksomheten. Hun kan, om hun vil, smykke seg med Hydros slipsnål i gull ved festlige anledninger.

Hellig vrede

Overgangen til alderspsykologien hadde et personlig utgangspunkt. Det gjør inntrykk å se nære pårørende bli altfor tidlig demente, frarøvet en lang og god pensjonisttilværelse.

– Jeg kunne ingenting om alderspsykiatri, men å oppleve behovene i nær familie gjorde vel at jeg ble fylt av en slags hellig vrede. Jeg var oppgitt og sint og ville se dette feltet innenfra. Så da det ble en ledig stilling på Blakstad, flyttet hele familien fra Oslo til Nærnes. Det var ikke mange søkere, og kanskje sier det sitt at jeg fikk jobben uten spesiell erfaring med akkurat dette.

– Og jeg ble ingen «Grønlands apostel», fortsetter Elisabeth Tufte Sand. – Her møtte jeg folk med visjoner, som ville utvikle feltet og bygge kompetanse. Jeg så at jeg kunne brukes, at det jeg hadde med meg av erfaring og kunnskap fra næringslivet, kom til nytte. Når gamle kolleger fra Hydro spør om det er veldig annerledes å jobbe på en institusjon, svarer jeg alltid nei. Det handler om å få til noe sammen. Enten det er Norsk Hydro eller Blakstad, så dreier det seg om mennesker.

Avdelingssjefen, som ble ferdig gerontospesialist i 1999, er også utøvende psykolog.

MED UTSYN OG INNSIKT:
Langt flere psykologer enn i
dag burde ta ledende
stillinger, mener
avdelingssjef Elisabeth Tufte
Sand på Blakstad sykehus.

– Med fare for å gå i spagaten iblant: jeg vil ha den muligheten til «vekselbruk». Jeg er ikke så glad i administrasjon. Og det er viktig å ha en forankring. Pasientene minner meg på hvorfor jeg er her. Jeg får mer inspirasjon av dem enn av lederkurs.

– Var psykologi noe du tidlig bestemte deg for?

– Det var noe jeg hoppet på! I ungdommen reiste jeg mye rundt i Hellas, og der traff jeg noen jenter som studerte i Bergen. Interessene gikk i humanistisk retning, så jeg begynte. Det var kort og godt moro. Jeg oppdaget psykologien da jeg begynte å studere, og hadde vel knapt møtt en psykolog før jeg ble en selv.

Helt gresk

Muligens kunne Elisabeth Tufte Sand beveget seg i helt andre yrkesretninger. Hun er en kreativ sjel. De egenproduserte maleriene på veggen er ikke glade amatørsmørerier, på lerretene smyger stiliserte fisker seg over krakeleringer det tar en uke å få til.

– Jeg har alltid malt, men aldri hatt tanker om å bli kunstner. Som liten – og enebarn – malte og tegnet jeg på metervis av papir. Det er noe med det å kline med maling. Å være psykolog er kreativt, men jeg trenger det fysiske uttrykket. Det skaper balanse.

– Og yndlingsmaleren?

– David Hockney – det lekne hos ham, den spenstige, visuelle fargebruken. Han maler fra et helt eget perspektiv, noe midt imellom det å se tingene ovenfra og fra ditt eget utsiktspunkt, og da ser vi helt nye kombinasjoner.

Siden Elisabeth både har malingen og nokså mye annet å holde på med, tar hun ikke med seg jobben hjem. Budsjetter går dårlig sammen med for eksempel greske verb.

– Ja, jeg blokkerer fritiden med ting som er morsomme å holde på med. Gresk var noe jeg begynte med for et par år siden, da jeg hver uke kjørte datteren min til spanskurs i Asker. Så skulle jeg gå to timer ørkesløst rundt på Trekanten kjøpesenter og vente? Dermed dumpet jeg inn på et kurs i gresk, som jeg jo kjente litt til fra ungdommen. Men jeg er ikke et språkmenneske og kunne ikke lese språket – den gang ga jeg aktivt opp. Nå kan jeg lese Internett og greske aviser. Jeg blir vel litt fascinert av det som er vanskelig.

Et verdig liv

Og kanskje var det derfor Elisabeth ikke var redd for å ta utfordringen i å hoppe fra næringslivet til behandlingsinstitusjon. Avdelingens døgnenhet har plass til 20 personer, mens poliklinikken tar seg av rundt 1000 mennesker i året.

– Det skal lukte kake! sier Tufte Sand i det vi går gjennom gangene. Og det gjør det.

– De aller fleste her skrives ut til hjemmet, fortsetter hun. – Poenget er at vi har kompetanse til å gi folk så god livskvalitet som mulig. Hva feiler det folk? Det bruker vi mye tid på å finne skikkelig ut av. Rehabiliteringspotensialet er veldig stort. Dette er ikke som å vandre i dødsskyggenes dal – slett ikke. Og det er viktig å huske at disse gamle har pensjon, de fleste har familie, noe å bygge på. De har mye, mens hos ungdom som får en diagnose, er det ofte flere forhold ved livet som er besværlig. Her kan vi hjelpe til med å gjeninnsette verdigheten, ta stilling til og finne det beste omsorgsmiljøet.

– Alderspsykiatri eller klinisk gerontopsykologi er et område i grenseland mellom forskjellige disipliner, et felt for de som liker å arbeide med kompliserte, sammensatte ting. Det handler både om somatiske sykdommer og psykiske lidelser. Veldig spennende. Mange er i en livssituasjon preget av endring. De kan ha flyttet fra hus til en leilighet familien har overtalt dem til å ta, og blir deprimerte. Hjertet er ikke med, de greier ikke begynne om igjen i et nytt nabolag og blir bare sittende der, mens kroppen og hjernen eldes uavlatelig.

Resultater

I gjennomsnitt blir pasientene værende på alderspsykiatrisk avdeling i 47 døgn. De færreste trenger altså kontinuerlig pleie og fast plass. I aldersomsorgen trengs et bredt spekter av tilbud og tjenester. Iherdige og engasjerte ansatte jobber trutt for å finne riktig pleienivå. Så hender det også at de får synlig lønn for strevet:

– Jeg kan iblant gå på Storsenteret og i strømmen av mennesker kjenne igjen et ansikt. Personen var her inne som pasient, og nå er hun ute i livet. Det er gøy.

Gøy å lede også, altså, skal vi tro Elisabeth Tufte Sand.

– Husk at det er sjefen som kan bestille marsipankaken!

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 43, nummer 5, 2006, side 491-493

TEKST:

Liv Jørgensen

FOTO:

Anniken C. Mohr